

3536571 PRAA/M : สาขาวิชา : มานุษยวิทยาประยุกต์ ; สค.ม.(มานุษยวิทยาประยุกต์)

ศัพท์สำคัญ : บทบาท / การมีส่วนร่วม / สตรี / ป่าไม้ของชุมชน

อนงค์รัตน์ เพชรสัมฤทธิ์ : บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน (WOMEN'S ROLE AND PARTICIPATION IN COMMUNITY FORESTRY MANAGEMENT) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เบญจมา ยอดดำเนิน-แอ็ดติ๊กซ์, ร.บ., Ph.D., นาย โพธิ์สิตา, พท.บ., Ph.D., วิฑูรย์ วิริยะสกุลธรรม, M.Sc., Ph.D. 108 หน้า. ISBN 974-589-050-2

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นการศึกษาบทบาทและรูปแบบในการเข้ามามีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรค ต่อการมีบทบาทและการมีส่วนร่วม นั้น โดยทำการศึกษากลุ่มสตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่แต่งงานแล้วและยังไม่ได้แต่งงาน อายุระหว่าง 14-55 ปี ในพื้นที่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลในชุมชน เป็นระยะเวลา 10 เดือน ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ระดับลึก โดยมีแบบสอบถามและแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและการเข้ามามีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับหน้าที่พื้นฐานของสตรีต่อความอยู่รอดของครอบครัว อันได้แก่ ความรับผิดชอบในเรื่องงานบ้าน และความรับผิดชอบต่อกิจกรรมการผลิตของครอบครัว การมีบทบาทของสตรีจะเด่นชัดในระดับครัวเรือน ทั้งในแง่การใช้และการควบคุมดูแล แต่เมื่อไรก็ตามที่มีหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการร่วมกับชุมชนในรูปของการพัฒนาแล้ว ผู้ชายจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการควบคุมการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนมากขึ้น และสตรีจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อยู่เบื้องหลังหรือในลักษณะของการสนับสนุนแทน ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรค คือ ปัจจัยภายใน ด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การติดต่อสื่อสาร และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ วิธีการดำเนินงานของหน่วยราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน ต่างก็มีส่วนในการกำหนดบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในระดับที่แตกต่างกัน

ดังนั้น ในการวางแผนงานพัฒนาชุมชนในระดับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมความรู้และทัศนคติให้แก่กลุ่มสตรีหรือกลุ่มอื่นในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในรูปของสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การจัดให้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาพบปะพูดคุยกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จะต้องทำความเข้าใจถึงระบบการแบ่งงานกันทำของชายและสตรี ในเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชนด้วย